

Znanstveni skup *Stoljeće nakon Laszowskog*

Zagreb, 28. studeni 2014.

U studenom 2014. godine, u Velikoj čitaonici Hrvatskog državnog arhiva, održan je jednodnevni znanstveni skup *Stoljeće nakon Laszowskog*, posvećen Emiliju Laszowskom, pod pokroviteljstvom Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske, uz sponzorstvo poduzeća Vektra d.o.o. i Primotronic d.o.o., te realizaciju Hrvatskog restauratorskog zavoda, Hrvatskog državnog arhiva i družbe Braća Hrvatskoga Zmaja, postavljen i ostvaren poticajem i prema originalnoj ideji kolega više konzervatorice dr. sc. Tajane Pleše iz Hrvatskog restauratorskog zavoda i višeg arhivista dr. sc. Maria Stipančevića iz Hrvatskog državnog arhiva.

Skup je obuhvatio deset izlaganja, sustavno i sadržajno podijeljenih na tri sesije, od kojih je svaka predstavila jedan specifičan segment rada i djelovanja E. Laszowskog, tako osiguravajući tečnost cijeloga događanja. Prvi dio skupa obilježilo je njegovo svečano otvorenje i sažeto koncipirano izlaganje Milana Petkovića *Emilij Laszowski Szeliga – život, rad i djelo (1868.-1949.)* kojim su obuhvaćeni osnovni biografski podatci Laszowskog, te raznolike uloge u hrvatskim kulturnim, znanstvenim, prosvjetnim, dobrotvornim i strukovnim društvima i institucijama.

Drugi dio skupa predstavio je ulogu Laszowskog u osnivanju i razvoju djelatnosti tri kapitalne prosvjetne, kulturne i znanstvene ustanove grada Zagreba, te Dobrovoljnog društva za spasavanje, započevši izlaganjem *Emilij Laszowski i gradski muzej u Zagrebu iz perspektive suvremene muzeologije* Željke Kolveshi. Izlagачica je kroz inventarnu knjigu i kartoteku spomenutog muzeja, preteče današnjeg Muzeja grada Zagreba, prikazala i dala ocjenu Emilovog dvadesetogodišnjeg rada na podizanju i etabliranju toga muzeja. Predavanje Ljiljane Sabljak *Gradska knjižnica – od ex librisa Emilija Laszowskog do digitalizirane knjižne baštine* pružilo je uvid u osnivanje institucije, prednika današnjih Knjižnica grada Zagreba, čiji je osnovni cilj bio otvaranje izvora znanja i dostupnosti knjiga širokim masama, a ne samo određenim društvenim skupinama. Kolegica Melina Lučić kroz predavanje *Laszowski i hrvatsko arhivsko nasljeđe* dala je opsežan pregled i ocjenu njegova arhivističkog rada, od uloge u preseljenju gradiva iz prostorija Hrvatskog sabora, izgradnje zgrade današnjeg Hrvatskog državnog arhiva na Marulićevu trgu, do prikupljanja gradiva na gradskoj i „republičkoj“ razini te obrade pojedinih fondova. Sesiju je zatvorila Slobodanka Keleuva izlaganjem *Emilij Laszowski – suosnivač Dobrovoljnog društva za spasavanje*, temeljenom na novinskom članku o nesretnoj pogibiji zagrebačke služavke, inače osnovnom poticaju njegovu angažmanu u osnivanju i volontiranju u spomenutom društvu, usporedno davši kratak pregled daljnjeg razvoja današnjeg Zavoda za hitnu medicinu Grada Zagreba.

Treći dio skupa, posvećen „ostalim“ pionirskim poslovima, otvorio je kolega Mario Stipančević izlaganjem *Emilij Laszowski kao pripadnik hrvatske intelektualne elite* koje je objasnio kao pokušaj odgovora na nemogućnost smještaja i analize Laszowskog kao osobe i gradiva nastalog njegovim opsežnim djelovanjem u neke historiografske metodološke okvire. Tom teškom pokušaju pridružilo se i izlaganje *Emilij Laszowski i umjetnost kao povijesno svjedočanstvo* Sanje Cvetnić, koje je prikazom drvene graditeljske baštine u djelima Laszowskog o plemenitoj općini Turopolje pokušalo dati ocjenu njegove uloge u očuvanju različitih artefakata hrvatske umjetnosti. Izlaganja u nastavku, Ivana Mirnika i Sanje Grković, dala su prikaz uloge i doprinosa Laszowskog postavljanju osnovnih uzusa hrvatske numizmatike, sfragistike, heraldike, veksilografije i konzervatorske struke, a završno izlaganje Tajane Pleše *Emilij Laszowski i konzervatorska djelatnost prve polovine 20. stoljeća* dalo je pregled njegove uloge u osnivanju Zemaljskog povjerenstva za očuvanje umjetnih i historičkih spomenika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, te pregled njegova terenskog rada u reambuliranju gradina, starih gradova, crkvi i samostana na području današnje zagrebačke i karlovačke županije, Hrvatskog zagorja, Gorskog kotara i Siska.

Spomenuto posljednje izlaganje svojom je temom najavilo otvorenje prigodne izložbe istoga naziva *Stoljeće nakon Laszowskog*, na kojoj su predstavljene fotografije u izlaganju navedenih gradina, starih gradova, crkvi i samostana iz rečenih područja. Izložba je zainteresirala publiku domišljatim konceptom paralelno postavljenih fotografija u stilu „prije i poslije“, jer su njihovi motivi, slikani iz istih perspektiva 2014. godine, kao i oni na izvornicima 1904., 1914. i 1941. godine.

Održavanje znanstvenog skupa i prigodne izložbe popratilo je i tiskano izdanje jednako inovativnog koncepta, u kojem su sadržani sažetci svih izlaganja sa skupa isprepleteni s navedenim fotografijama izložbe, čiji uvod na početku i biografiju Emilija Laszowskog Szelige na kraju, također potpisuju Tajana Pleše i Mario Stipančević.

Izložbe tako sveobuhvatnog sadržaja, koje prezentiraju pojedinca ili neki događaj u cjelokupnom njegovom „kontekstu“, u Hrvatskom državnom arhivu povremeno se održavaju i u mislima publike se zbog svoje posebnosti trajno zadržavaju. Stoga bi ih i dalje trebalo podupirati i njihovim autorima davati pravi moralni i resursni oslonac i poticaj.

Ivana Kuhar